

leen van de
in predikant
deze gebu-
elen hebben
beluisterd
vergeleerd,
alleen de
it in strijd
maar ook
met dan met
s 16: 15, 16
t zijne dis-
zele wereld,
creatures,
redooft zal
p gaar hier
w; daarna
p, dat door
er in de
de de belofte
elt. Precies
in wat men
en afleiden.
in Matth. 28
redde. De
strijd zijn.
th. 28 een
de praktijk
de praktijk
woort reeds
toont deugd.
n en opvat-
ngen, maar
der Schrift
de Schrift
et.
blik met uit
en deele ook
de schrijvers
wordt met
kinderdoop
handhaven,
en op grond
en, dat de
omdat aan
moet zich
op omdat da-
er en onder-
Toch voert
niet deugd.
p, dan geldt
deren, maar
a Matth. 28
p maar van
en. En waar
assenen er-
nderwijning
pbevel niet
miek leidde
goed recht
op Matth.
het gespro-
re gronden,
gezend exco-
municanten
vatting dan
eet hier te
t Evangelie
len hebben,
waarbij hij
het goed
hij daarna
en onder-
volken te
de belofte
schied; een
en zijn zaad
n, die door
tijd.
zij verwer-
ceparig.
rgefaster
en terecht
naast het
i, dat het
its éénmaal
een voort-
der beide
niet den
6. De doop
aristia ver-
Evenzo
entuur zum
Matthaeus,
et uitdruk-
prediking
ste middel
n Christus
t hij, dat
over de
oraaf gaat,
dmmant
1879, een
el hier te
Roomeche
van den
3: "Over
de doop
ristus hier
s conditio
ndry, riet
13: 52
n, wat een
15) ver-

Maar een asceticus is heel wat anders.
Een asceticus is een kenner van de ascetiek
— een woord dat wij uit het Grieksch hebben
— en dat met „oefenen“, „sich oefenen“, „as-
samt“ — van de beoefening. Hieronder ver-
staan wij de leer van de middelen waar-
door de godsvrucht of de godzaligheid wordt
bevoord, wordt gesterkt.
Ook onder onze oude gereformeerde Theologen
zijn er zulke ascetici geweest. Vele der „oude
schrijvers“, welke, nog niet zo lang geleden,
meer dan nu, onder het volk werden ge-
lezen, waren zulke ascetici.
Wie nu, op dit verschil tusschen een „asce-
ticus“ en een „ascet“ niet lette, en even als
ik, Dr. G. Wiss, Jr. gezien en gesproken, hem
gehoord en van hem gehoord heeft, zou, in
mijn opschrift den asceticus met den ascet
verwarren, allicht verwonderd vragen: wat is
er gebeurd?
Wie zich toch, uit de van hem ontvan-
gen indrukken, van dezen jeugdigen, nog
geen negen jaren in het ambt staanden ge-
reformeerden predikant, met zijn welgedaan
nietlik en van levenslust tintelend oog; met
zijn, tot in het toilet toe, op de wijze van een
gedeeft man van onzen tijd, zich voordoende;
met zijn charmeerende oratorische en, laat mij
er op grond van eigen ervaring, terstond bij
voegen, ook door wat hij zegt, weglepende wijze
van prediken; met zijn in nimmer veralgeme-
nende activiteit en zelfs letwat luid opklinkend
zelfgevoel, als nooit verleden, maar altijd p-
kend „lezer“ over wetenschappelijke en niet-
wetenschappelijke onderwerpen, als zeldzaam
handig debater en daarom zoo geducht propa-
gandist voor anti-revolutionaire politiek en anti-
prostitutiebeweging, voor christelijk onderwijs en
anti-socialisme, op wat niet al terneeren des
levens, ook buiten het kerkelijke, zich be-
wegend, — een beeld heeft gevormd, voor
dien heeft dit beeld geen cakelen trek gemeen
met het onder ons gangbare van den ascet.
Voor sommigen mijner lezers, die minder
op de hoogte met de geschiedenis der gods-
diensten en van Schopenhauers „ontkenning
van den levenswil“ heel niet wetend, den ascet
voor 'n specifiek roomsch verschijning houden,
sal dit eer het tegendeel van een bezwaar zijn
en met Dr. Wiss als asceticus kennis te
maken.
Voor anderen echter zou dit wel een be-
waar kunnen zijn.
Wees als Dr. Wiss een predikant van on-
verachte rechtszinnigheid en onbesproken levens-
wandel, maar wees daarbij ook nog al dat
andere wat hij is, jeugdijg inclusief; — er zullen
nog altoos menschen zijn die tegen een boek
van u over zoo innig en teer onderwerp, als
het Avondmaalvieren, met eenigen schroom
optien.
Ik zou het betreuen, wanneer dit iemand
op grond van zulk een overgifting, met het
boek van Dr. Wiss overkwam.
Op het gebied der ascetiek, inzonderheid over
de praktijk van het H. Avondmaal, een haren
onderdelen, bestaat zooda als reeds opmerkte
een vrij omvangrijke literatuur; en dat men
ook zonder iets van een ascet te hebben,
toch een uitzonderend asceticus kan wezen, is
duidelijk voor ieder, die wel eens met aan-
dacht het portret heeft bezien van onzen
Johannes Hoornbeek, den in 1666 te Leiden ge-
storven hoogleraar in de H. Godgeleerdheid.
Zoo niets van een ascet.
Welnu, ook Dr. Wiss, die zoo niets van een
ascet heeft, toont zich in dit zijn boek toch
een goed asceticus.
„De bedoeling van dit geschrift is“, zoo leen
ik in zijn voorbericht, „om niet zozeer over
de leer, als wel over het gebruik des Avondmaals
enige wenken te bestee te geven“.
Metterdaad geeft hij hier op dit stuk behar-
tigwaardige wenken.
Het boek bevat tien hoofdstukken, waarvan
het eerste: *Op de peijlmarische, een soort in-
leiding vormt.*
Dit hoofdstuk acht ik het minst gelukkige
van de tien.
Gelijk er een grens is tusschen poëzie en
schilderkunst, zoo ook tusschen wat men zeggen
en schrijven kan.
Nu schrijft de heer Wiss in dit inleidend
hoofdstuk over de „beoogdigheden“ van 'n
pelgrim en bepaalt die tot: „een staf, spijis en
drank in buidel en flesch, een reisgids, en het
peijlsmid“. Tien tegen een, dat wanneer ik
hem dit nu zoo had hooren zeggen, ik vrees
zoo hebben gemerkt; maar nu het daar zoo
zwaart op wit voor mij staat beginnen tegen
deze vier dingen als „beoogdigheden van een
pelgrim“ toeh bedenkingen bij mij op te komen.
Ergoer wordt het nog als hij schrijft: „In den
Heidelbergschen Catechismus kunnen we een
ongezochte voorstelling en uiteenzetting er van
vinden“.
Alsoo een „ongezochte voorstelling“ — wat
teels een voor mij sonderlinge verbinding van
twee begrippen is — en een „uiteenzetting“
van den staf, van de spijis en den drank in
buidel en flesch, van den reisgids en van het
bied, — wat mij op nog sonderlijnger gedachten
brengt.
Zoo iets acht ik, vooral bij een boek als dit,
bepaald een ongeluk.
Het bederft uw stemming.
Dan, ik laat die „ongezochte voorstelling“, waar
ik toch geen kans op zie een touw aan vast
te knopen, nu maar rusten en, om des schrijvers
bedoeling te ondervangen, wil ik in de „uiteen-
zetting“ van „de vier beoogdigheden“ in den
Heidelbergschen Catechismus maar een stoute
wysprouwer zien.
Doch nu komt het ergste.
Dit kostelijk leerboek spreekt van het Voor-
werp des geloofs, de belofte van Gods, dat
is, schrijft Dr. Wiss, de staf, Het spreekt van de
Sacramenten, dat is, schrijft hij, gelijk aan *voordeel*
en *lafenis in den buidel*. Het bevat een uiteen-
zetting van de Wet, dat is de *reisgids*. Het
geeft eindelijk een ontvanging van het Gedeel,
dat is het *peijlsmid*.
Nog eens, zulke dingen laten zich nog wel
zeggen, maar als zij de onvoorzichtigheid bega-
at zo ook te schrijven loopt gij gevaar door uw
niet al te vluchtigen lezer betrapte te worden op
een vernuft, dat ik hier, uit reverentie voor
Dr. Wiss, niet pader kwalificeeren wil.
Ik geef den schrijver dan ook in overweging,
om bij een volgenden druk van zijn werk heel
gezen passus over „de vier beoogdigheden
van een pelgrim“ weg te laten.
Tuch late men zich door dit min ge-
lukkige eerste hoofdstuk van de verdere lezing
niet afschrikken.
In de negen volgende wordt metterdaad veel
goeds gehoord.
De *Reisgids en Heerlijke Dicht*, het tweede
hoofdstuk, zet in mystieke toon de betekenis
van het Avondmaal als sacrament der voeding
uiteen. Alleen trof mij hier de ietwat vreemde-
dige en daarbij uit den toon vallende rede-
nening: „In den staat der rechtheid at de

menschen vruchten; vruchten zijn de edelste
voedingsmiddelen; vandaar doen ze nu nog dienst
als dessert“. Een volgend hoofdstuk, dat van
de voorbereiding handelt, is evenals dat over
de zelfbeoefening praktisch geschreven, rijk aan
bestierende gedachten. In het vijfde: *Zonder
bruidsfukled* geeft onze asceticus een ernstig
woord van waarschuwing voor de onkeere-
de Avondmaalsgangers. Dan volgt weer een
hoofdstuk van groote innigheid over het Avond-
maal houden en een van goede verklaring
over het „onwaardiglijk“ en „onwaardig“. Een
achtste hoofdstuk tracht u te doen verstaan wat
er geschiedt, als men met een geloovig hart het
lichaam van Christus eet en zijn bloed drinkt,
iets waarbij de schrijver op de Calvinistische
tegenover de Roomsche en Lutherse leer
meest te moeten ingaan. Het negende hoof-
stuk geeft echt praktische wenken voor den
dag zelf, waarop wij ten Avondmaal gaan en het
laatste voor uw dankzegging en nabetrachting.
Ik zou aanmerking kunnen maken op den
stijl.
„Verrijvooeding“ en „trouwenomcienissen“,
tot God „uitvluchten“, „aparte voorbereiding“,
„sich in een gestalte wringen“, „neo-modernen“
— willen mij voorkomen deels min fraai, deels
min juiste uitdrukkingen te zijn.
Maar, dit boek van Dr. Wiss bezit, uit een
oogpunt van ascetiek, zooveel goede eigen-
schappen, dat ik deze stijlloosheden gaarne
overzie.
Metterdaad heeft de schrijver onze ascetische
literatuur niet alleen vermeerderd, maar ook
verrijkt en heeft hij, de man van de activiteit,
van het werksame leven, er zich door doen
kennen als een, die levens zin voor en
kennis heeft aan het innige en het contem-
platieve; die daarom ook asceticus kan zijn.
Uit de Pers.
Dr. Littroy zet in het *Zeemisch Kerkblad*
zijn bespreking voort van de soogenaamde leer-
schijntelen ter toelichting van de besluiten der
Utrechtsche Synode.
Wat hij over de „veronderstelde wederge-
boorte“ zegt, is zoo klaar en duidelijk, dat het
voor geen tegenspraak vatbaar is.
Dat de Gereformeerden de aanwezigheid der
wedergeboorte veronderstellen zijn we begonnen
aan te wijzen in ons laatste artikel. Aan het slo-
te van vestigen wij er de aandacht op, dat onze
Catechismus niet slechts een uitzondering maar ook
een innigende afzondering tot het heilge aanneem
en belijft, wij toonden dit aan uit hetgeen gezegd
wordt in Zondag 26. Thans voegen wij er aan toe:
„Zondag 27 zegt dat Hij, de Heere, ons door
't Sacrament des Doops, wil verzoeken, dat wij
zoo waarachtiglijk van onse zonde geestelijk ge-
waschen zijn, als wij nitwendig met het water
gewassen worden“. Zegt nu iemand, — het
woord „wil“, wordt ook gebezigd in deze Zondag-
afdeelingen, dan stem ik dat toe, maar mer ten
eerste op dat het niet geschiedt om ons slechts de
uitwendige afzondering te leeren en ten tweede
dat de Catechismus, in de leer des Doops veel
meer spreekt van „zijn“ en „vrij“, alsmede,
dat in het meerdere, in het „gewaschen zijn“,
toch gewisselijk het mindere liet opgesloten. In
art. 34 van onze 37 geloofsartikelen wordt, gelijk
in Zondag 26 en 27, ingekleefd gesproken over het-
geen in den doop betekenis en verregeld wordt,
de Kerken zeggen er: „Het Sacrament des Doops
dient ons tot eeuwige gelukkig, dat Hij tot in
aanwilt onse God en Vader zijn wil“. En in
vraag 74 van onzen Catechismus wordt beleden,
dat aan de jonge kinderen niet *williger*, dan
aan de volwassenen toegesegd wordt, hetgeen door
den Doop wordt betekend en verregeld Geline
dieroverkomstig heeft de Dordtsche Synode van
1618 en '19 gezegd, dat wij aan de zaligheid der
jong gestorven kinderen der geloovigen niet mogen
twijfelen. In het vierde van de vijf artikelen tegen
de Remonstranten hebben ook onze Dordtsche
vaders gezegd wie wij voor geloovigen, dan
voor wedergeborenen moeten houden. In paragraaf 15
van evengevoemd artikel zeggen zij: „Voorts moet men
van hen, die uiterlijk hun geloof belijden en hun
leven beteren, naar het voorbeeld van de Apostelen
het beste oordeelen en spreken“. Dat dit ook de
Apostelen deden, dus de wedergeboorte veronder-
stelden, zoolang het tegendeel niet bleek, zeggen
ook onze Randteekenen onder meer, Rom. 1:16.
Zij zeggen daar: „Dat is, die niet alleen uiterlijk
door het woord, maar ook door de kracht des
Gestes van Christus inwendiglijk tot de gemeen-
schap van Christus zijn geroepen en gekomen.“
Watrom hij hen ook in het volgende vers *groet*
heiligen en geliefden Gods noemt. Zie Rom.
8: 28, 1 Cor. 1:2. Want hoewel ook in deze
gemeente, gelijk als in andere, huichelaars konden
zijn, zoo noemt hij die nochtans *afzijd* 1) in het
begin zijner Brieven, naar den elsch der liefde,
naar het beste deel onder hen. Ook Calvijn zegt
in zijne Institutie, alsmede in zijne exegetische
werken van Paulus brieven, dat zoolang het tege-
deel niet blijkt, „naar het oordeel der liefde de
geloovigen en hun zaad voor wedergeborenen moe-
ten gehouden worden“.
Hooft ook Brakel waar hij schrijft:
„Al de kinderen der Bondgenooten, hetzij be-
keerd of onbekeerd, hetzij vóór of na het
ontvangen des doops, in bunne jonkheid stervende,
moeten gehouden worden zalig te zijn uit de kracht
van het Verbond Gods, in welke zij geboren zijn
en alioo te zijn kinderen des Verbonds; zijn de
ouders onbekeerd en trouwloos in het Verbond,
dat is voor hun zigen rekening, de zoon zal niet
dragen de misdad des vaders; zoo heeft men se
ook voor ware bondgenooten en kinderen Gods te
houden als ze opwassen, totdat ze metterdaad ver-
toonen, dat ze trouwloos in het Verbond zijn, en
aan de belofte geen deel hebben“.
„Het komt“, zegt Brakel op dezelfde bladzide,
„uit onkunde en misvatting van de zaak, als som-
migen het formulier veranderen en zeggen in
Christus geheligt zijn (wil zeggen) in Christus
geheiligd moeten worden“.
Dus als men zijn in moeten verandert, en door
dat te doen de belofte des verbonds rationalistisch
veruitwendigt.
Zooda ik een en andermaal in mijn vorig arti-
kel heb gezegd, doen wij, Gereformeerden, het
als de Vaders. Wij immers doopen en houden
avondmaal na voorlesing van het formulier. Aan
de hand van het formulier des Doops nu spreken
wij, gelijk Paulus in zijn brief aan de Romeinen,
de ouders, die doopen laten, aan, als *Geliefden*
den Heere Christus. Voor de beoiening des heil-
igen avondmaals spreken wij zoo ook de belij-
gende gemeente, die genoodigd wordt, aan. Zie
het formulier. En die, als volwassenen gedoopt
worden, moeten belijden dat te zijn. Het leidt in
de derde vraag, die hun, naar 't formulier, gedaan
wordt: „Geloofst gij, dat gij een lid van Jezus
Christus en van zijn Kerk, door de kracht des
Heiligen Geestes, zijt geworden?“.
Hetgeen de Utrechtsche Synode dus in 1905 in
hare verklaring uitsprak, is geheel in overeen-
stemming met het in Calvijn, onse Formulieren
van Doop en Avondmaal, onse Apostelen van
Eenhed en wat meer zegt ook de Formulieren, onder
de leiding des Heiligen Geestes, hebben gesproken
en geleerd. De evengevoemde Synode namelijk
zegt insgelijks: „En wat eindelijk het vierde punt,
de *onderstelde wedergeboorte*, aangaat, verklaart
nue Synode, dat volgens de Belijdenis onzer Ker-
ken het zaad des Verbonds krachtens de belofte
Gods te houden is voor wedergeborenen en in
Christus geheligt, totdat hij het opwassen uit

hunnen wandel of leer het tegendeel blijke“. Met
algemeene stemmen werd dit uitgesproken en als
leer der Hellighe Schrift en der Geref. Kerken
aangenomen.
Het behaagde den Heere sinds Abrahams tijd
de belofte van het genadeverbond, het „ik ben
uw God en de God uws zaads“, ter versterking
van het geloof, te laten betekenen en verzeelen
in Zijnen Naam, en het Sacrament, later de
Sacramenten, tot dat einde gegeven, en door
menschenkinderen te laten toedienen aan de geloov-
igen en aan hun zaad. Dit laatste nu deed en
gebood Hij, zonder hun te openbaren wie tot
eerwige zaligheid uitverkoren, wie de wederge-
boorte en mitsdien het oprechte, zaligmakende
geloof deelachtig zijn en wie tot het *geestelijke*
zaad van den Vader aller geloovigen behooren.
Hij gebood Zijnen knechten die alles omvattende
belofte in Zijnen Naam te verzeelen zonder hun
het evengevoemde te openbaren en zonder hen
hartenkenners te maken. Zij moeten het van
ganser harte gelooven in den naam des Heeren
eischen, zooda dat Filippus van den Kemerling
eischte, maar of zij, die de toediening van het
Sacrament vraagden, en beloven wel ganser
harte te gelooven, dat geloof waarlijk hadden,
heeft de Heere hun niet gegeven, met alle reke-
heid te kunnen beoordeelen: op „bekentenis en
leven“ moesten zij, ook naar de Catechismus, in
Zondag 30 ons leert, afgaan. Eerst dan als zij zich
als *ongelovigen en goddelooven aantelden*, mo-
gen en moeten zij een iegelijk het recht er op
ontzeggen. Als weleer de Novatianen, later de
Labadisten en nu nog vele vrome subjectivisten
zouden willen, namelijk zich als hartenkenners aan
te stellen, zie, dat kan en mag niet. Dat is de
door God aan menschen gestelde grens van weten-
schap te overschrijden, zich te verhoovardigen
en vooruit te loopen op het Godlelijk werk der
beoordeeling van en der scheiding naar het hart,
in den grooten dag der dagen. Zelfs de groote
hartenkenners, Jezus Christus, heeft dat niet gedaan.
Hij, Wiens voetstappen wij in dezen moeten druk-
ken, gaf ons het voorbeeld dat wij, ambtsdragers
en discipelen van Hem, moeten volgen. Hij im-
mers handelde niet naar de kennis die Hij van
't menschen harte had, maar naar „bekentenis en
leven“. Judas toch die Hem beled en volgde, met
en voor Hem leefde, liet Hij den eersten sleutel
van Zijn Koninkrijk bedienen door hem mee uit
te zenden, om Zijn woord te verkondigen en Hij
diende ook hem het Sacrament, het pascha, zoo-
als velen gelooven, ook het avondmaal. Ior. Doch
hoe dit laatste ook zij, zij zijn in wezen één, ze
betekenen en verzeelen beide het verbond en
Zijne belofte.
Eerst op het einde van Zijn en van Judas leven
achte Hij het noodig, zich zelve als de Harten-
kenners te openbaren, ten behoeve van Zijne ware
discipelen en om, ond-r meer, hun een voorbeeld te
geven van de scheiding, die in den oordeelsdag
zal plaats hebben. Maar in deze openbaring van
Zichzelven is Hij ons niet ten voorbeeld; want wij
kunnen nimmer wat Hij hier deed. Zelfs zijn
volgelingen konden blijkbaar Judas niet beoorde-
len. Hem, als huichelaar ontmaskeren, konden en
deden zij niet. Zoolang het tegendeel niet was
gebleken, door de Goddelijke openbaring en door
zijn heengaan en verraad, bleiden zij hem voor
een oprecht belijder en volgeling. Zie, dat moeten
ook wij doen.
Officiële Berichten.
Heden was het voor de gemeente een
blijde dag.
Na juist een half jaar herderloos te zijn
gewest, werd Ds. G. Elshove, van Breukelen
tot ons overgekomen, tot zijn dienstwerk in
geleid door onzen leeraar, Ds. J. Beukelaar
van Utrecht, naar aanleiding van Openb. 1: 16.
Des avonds verbond Ds. Elshove zich aan
de gemeente naar aanleiding van Eze 1: 23b
en 33.
De Heere vervulde genadig de wenschen en
gebeden, welke dezen dag voor leeraar en
gemeente zijn uitgesproken.
Namens den Kerkeraad,
C. Bol, Scriba.
Bodegraven, 3 Maart 1907.
Militairen. — Amersfoort.
Nu onze jongelingen wederom in dienst gaan
om hunne militieplichten te vervullen, verzoekt
onzergetekende dringend aan Ouders en Ker-
keraden, zoo spoedig mogelijk de namen en
adressen te mogen ontvangen van diegenen, die
te Amersfoort in garnizoen komen.
Bij spoedige toezending is kennismaking
zoo veel gemakkelijker en in den regel niet
sonder het gewenschte gevolg.
H. TERPINK,
V. D. M. Geref. kerk, Amersfoort B.
De Kerkeraad der Ger. kerk te Helder ver-
zoekt Ouders en Kerkeraden, om zoo spoedig
mogelijk de attestaten der jongelingen die
alhier in garnizoen komen, toe te zenden.
Namens den kerkeraad,
C. STADIG
Helder, 5 Maart.
Buitenland.
Duitsland. Een convent van Luth-
erische vrije kerken.
Den ouden Februari l. werd te Berlijn voor
de eerste maal een convent van afgevaardigden
van Lutherse vrije kerken gehouden. Een
stemming nam men het volgende statuut aan:
„Besluiten van het convent van afgevaardig-
den, van de van den staat onafhankelijke Lu-
therse kerken van Duitschland:
§ 1. Genoemde kerken komen in een convent
van gedelegeerden samen, op welke gewichtige
kerkelijke vraagstukken besproken worden, en
men over de grondlijnen van gelijkmatige ker-
kele handelen, vooral naar buiten, tot overeen-
stemming komen zal.
§ 2. De deelname aan dit convent kan ook
aan andere Lutherse vrije kerken vergund
worden, wanneer dit door een der kerken
voorgesteld wordt, en niet een der kerken zich
daartegen verkiart.
§ 3. Op het convent worden de kerken, die
er aan deelnemen, door afgevaardigden vertegen-
woordigd. Het getal afgevaardigden blijft vijf.
Bij stemming wordt bepaald, dat elke kerk één
stem, doch de Evangelisch Lutherse kerk van
Pruisen twee stemmen zal uitbrengen.
§ 4. Het convent komt in den regel eenmaal
'jaars samen, op voordracht van een der kerken
kan een buitengewone vergadering saamgeroepen
worden.
§ 5. Het convent is niet gerechtigd zich te
mengen in de kerkregering van de kerken, die
zich daarbij hebben gevoegd; ook hebben zijn
besluiten, voor zover zij op een kerkelijk han-
delen naar buiten of naar binnen betrekking
hebben, voor de kerken geen bindende kracht,
voordat zij de toestemming der kerken, voor
wie zij gelden, gekregen hebben. De kerken
mogen in haar handelen door het convent van
gedelegeerden niet beperkt worden; evenwel
beloven zij gewichtige besluiten van hare ker-
keraden en synoden mede te deelen.“

Dit stuk is ondertekend namens de Evange-
lisch Lutherse kerk in Pruisen, de Hanno-
verische Evangelisch Lutherse vrije kerk; de
zelfstandige Evangelisch Lutherse kerk in de
Hessische landen; de Evangelisch Lutherse
Hermannsburg-Hamburger vrije kerk. De vrije
Lutherse kerk van Baden was wel uitgenoodigd
om aan de constituerende vergadering deel te
nemen, doch had geen afgevaardigden gezonden.
De behoefte aan aaneensluiting doet zich in
deze dagen op elk terrein gevoelen. De kerken
mogen daarin niet achterblijven. Dat het kerk-
verband, dat de vrije Lutherse kerken van
Duitschland zochten, niet in overeenstemming
is met het ideaal dat ons Gereformeerde daar-
van voor oogen staat, kan ons niet verwonderen.
Van den heer Dr. A. De Vlieger ontvangen
we het volgende schrijven.
Geachte Redactie!
In uw beoordeeling van Dr. Van Veen's
Mannen des geloofs komt deze zinnaade voor:
„Dat het sterken van dit besef (n.l. van de
katholiceit der kerk) onder ons allerminst een
overbodig werk is, bleek mij, toen ik, nog niet
lang geleden, aan een dame, die langen tijd in
het buitenland had verkeerd, in allen ernst de
vraag hoorde doen, of er in die vreemde landen
ook nog kinderen Gods waren... en deze
vrager behoorde nu niet tot de categorie der
„eenvoudige gemeentelieden“.
U waagt het niet te verklaren hoe de vrager
tot zijn vraag kwam. Veroorloof mij te gissen,
dat hij een getrouw lezer was van de kolom
Buitenland in de *Heraut*.
Van kindsbeen af, en in drie werelddeelen,
heb ik de *Heraut* getrouw gelezen. Uit geen
ander blad gewerd mij ooit meer stichting of
leering. En ook het besef van de gemeenschap
der heiligen, van de katholiceit der kerk komt
in de kolommen der *Heraut* tot zijn recht. Een
paar weken geleden nog sprak Dr. Kuypers in
zijn magische stukken *Pro Rege* waardeerd
over Engeland. Doch in de kolom *Buitenland*
waait altijd een geheel andere geest. Daar wordt,
bijnz nithoudend, jacht gemaakt op wat in buur
mans tuin krom groeit. In harmonie met de
andere kolommen van uw blad, zou men van
D. Winckel mogen verwachten een bloemlesing
van feiten en gedachten, die den lezer in ge-
meenschap brengen konden met de kinderen
Gods buiten Nederland. Als in Engeland of
Amerika een godsdienstig blad een kolom
Buitenland had, zou't daarin bijv. nu en dan
een hartelijk, liefderijk woordje over de Gere-
formeerde kerken in Nederland, over de Vrije
Universiteit of over de Geref. philanthropie ver-
wachten. Het zou uw liefdevol, naar de gemeen-
schap der heiligen smachtend, broederhart zeer
doen, als over Nederland nooit iets werd aan-
gehaald dan *Het Volk*, of een modern blaadje,
of een boek van ongelooftige zijde. U zou geen
pulleblaadjes, maar een blad als de *Heraut*
wenschen genoemd te zien.
Is het in het belang van den lezer dat uw
kolom *Buitenland* week aan week het onkruid
dat op vreemde erve groeit, bijeen vergaderd?
Zou het niet interessanter zijn, als de Redactie
daarin eens bijeen bracht welke bloemen ook
elders Gode ter ere groeien? Wij hebben veel
gehoord van Ds. Winckel over Rev. R. J.
Campbell en zijn „nieuwe leer“; zou hij ons
ook eens iets willen vertellen van iemand die
bijnz dezelfde naam draagt: Rev. G. Camp-
bell Morgan? Wij krijgen veel over dronken-
schap onder de Londensche vrouwen, krijgen
wij ook eens iets over de zuichtere, en haar
arbeid op allerlei praktisch terrein van het
Koninkrijk des Heeren?
Van harte hoop ik dat de Synode in Mei
e.k. een afgevaardigde naar onze Synode in
Londen zendt. Ik sal hem gaarne eens rond-
leiden, en hij zal kinderen Gods ontmoeten.
Hoogachtend,
Uw dw.
A. DE VIEGER.
Antwoord:
Bij een der middagen die tijdens de Synode
der Gereformeerde kerken te Groningen ge-
houden werden, hadden wij het genoegen te
zitten naast een der afgevaardigden der Pres-
byterian Church of England. Ik nam de vrij-
moedigheid om te vragen, hoe men in die kerk
toch dacht over de werken van Dr. Watson,
die onder den pseudoniem van Jan MacLaren
ook bij het Nederlandsche publiek was bekend
geworden, vooral door zijn veelgeprezen werk
„Harten van goud“. Het bleek mij, met mijn
vraag aan het juiste adres te zijn, want de
geachte afgevaardigde arbeidde, gelijk zijn wel-
eerwaarde mij mededeelde, met Dr. Watson in
dezelfde stad samen. Ik had de overtuiging
gekregen, dat Dr. Watson, hoeveel bekoring
er ook van zijn schetsen uit het leven der
Schotsche Hooglanden uitging, tot wat men
hier te lande „moderne predikanten“ noemt,
behoorde. De afgevaardigde der Presbyterian-
sche kerk was echter niet van dit gevoelen.
Hij zag in zijn ambtgenoot een arbeider in
het Koninkrijk Gods, die van de religie de
menschelele tijde liet zien en minder handelde
over den theologischen factor; hij hield hem
voor een recht dienaar van Christus, met wie
hij in hartelijke harmonie saamwerkte. Het was
echter gebleken uit de verdere werken die Dr.
Watson in het licht zond, dat dezen predikant
in geene deele onrecht wordt aangedaan, wan-
neer men hem rekent onder de modernen.
Hierdoor werden wij opnieuw bevestigd in
onze meening, dat vele in Engeland geen oog
hebben voor den afval van den levenden God,
die zich helaas in de kerken openbaart.
Daartegen is, wij erkennen het, ons zwak
woord uitgegaan. Niet tegen hetgeen in den
tuin van onse buurlanden krom groeide, was
ons zwak woord gericht, maar wel tegen het-
geen er als *onkruid* groeide op den akker des
Heeren.
Wij ontkennen daarbij ten sterkste, dat het
ons aan waarleeding ontbrak van hetgeen er in
Engeland en elders gedaan werd tot opbouw
van het Godelijk. Den Revival in Wales heb-
ben wij met belangstelling gevolgd, ook de
evangelisatie in Londen van Dr. Torrey en Alexan-
der, evenals wij met bewondering vervuld waren
voor den arbeid van Dr. Paton, dien wij als
een held des geloofs onzen lezers hebben voor-
gesteld. Niet minder sympathie betoonden wij
voor den arbeid van C. H. Sprague, al waren
wij van gevoelen dat deze magtige prediker
op een belangrijk punt afweek van de Gerefor-
meerde belijdenis. Wij waardeerden hem en
hadden hem lief, omdat hij met klimmende be-
slistheid leerde, dat er ten slotte slechts de
tegenstelling zou overblijven; Calvinisme of God-
loochening.
„Wij krijgen veel over dronkenschap onder
de Londensche vrouwen“, schrijft Dr. de Vlieger.
Dit „veel“ heeft bestaan in eenige regels in het
„Gemengd Nieuw“! Het verschijnsel, dat in
Engeland vele vrouwen ook uit den voornamen
stand zich overgeven aan dronkenschap, wordt

daarentegen in Engeland in de Christelijke pers
druk besproken. Eenigen tijd geleden vonden
we in een Christelijk orgaan in Engeland een
geheele serie artikelen over „Women and drink“.
Dezer dagen kwam nog in „The Christian“ een
stuk voor over „The Modern Moloch“, waarbij
wij geleed worden in Londensche drank-
huizen, waar moeders met hare „babies“ bin-
nentreden, en de kleinen genoodaakt worden
om de atmosfeer, bezwangerd met damp van
sterken drank, bier en tabak in te ademen.
Ergoer nog, de kleinen worden op den grond
van de herberg geplaatst, en moeten dan
maar kruipen in zaagel, dat doortrokken is met
speeksel en bier. Om de kloeren zoet te hou-
den wordt een pijpensteel uit den mond van
een man genomen en, gedoopt in sterken drank,
tusschen de kinderlijke lippen geduwd. Ten
slotte vraagt de redactie van „The Christian“
of de regering het dan te druk heeft om een
„Bill“ voor te stellen, waarbij het absoluut
verboden wordt dat jonge kinderen in herber-
gen toegelaten worden. Het kwaad blijkt dus
zoo diep ingeworteld, dat men in Christelijke
kringen meent dat ingrijpen van regeringswege
een gebiedende eisch is. Mochten wij er dan
niet een enkel woord van zeggen, te meer daar
wij er bijvoegden, dat deze toestand allus was
nietgeenstaande al den ijverigen arbeid van
geheel-onthouders-gemeenschappen? Daardoor
kon dus de lezer niet den indruk krijgen, dat
het kwaad in Engeland maar voortwoerde,
zonder dat het bestreden werd.
Voorts zegt Dr. de Vlieger: „Wij hebben
veel gehoord van Rev. R. J. Campbell en zijn
nieuwe leer“, zou hij ons ook eens iets willen
vertellen van iemand die bijnz dezelfde naam
draagt: Rev. J. Campbell Morgan?
Wij antwoorden: zeer gaarne; gelijk wij
verhaalden van den Revival in Wales, de
evangelisatie van Dr. Torrey en Alexander,
den arbeid van het Britsch en Buitenlandsch
Bijbelgenootschap, den arbeid van Dr. Bernardo,
gelijk wij spraken van het feit dat in Londen
nog de helft der bevolking ter kerk gaat, terwijl
in Amsterdam slechts een tiende deel der
menschen dit doet; gelijk wij mededeelden dat
velen, die nog aan de autoriteit der Schrift
vasthouden, zich hebben opge maakt om de z.g.
nieuwe Theologie krachtig te bestrijden. Doch
wij betreuen het, dat de kerken in Engeland
den strijd tegen den afval, die zich in haar
boezem openbaart, niet aanbinden. Dit schijnt
men helaas ook niet te mogen verwachten. In
een lezing die Dr. Campbell Morgan in
Westminster Chapel ongevveer een maand
geleden hield over „Christ and the Scriptures“,
waarin deze begaafde prediker beled dat hij
den Bijbel geloofde als het onfeilbare woord
van God, sprak hij: „Het zou mij verwonderen
als de ure niet was aangebroken voor een
nieuw verbond, dat te sluiten is door hen die
gelooven dat het Woord van God gezegd heeft“.
Al verbljden wij ons ook daarin, dat er ge-
sproken wordt gelijk Dr. C. M. en Dr. Pierson
en anderen deden, toch missen wij bij hen
noodde te roepstem tot de kerk des Heeren,
om het pand haar teobetroefd te bewaren.
Het is alsof men in Toebereiding er niet zooveel
voor voelt als in Nederland, dat het Zion Gods
in de eerste plaats geroepen is „een plaas en
vastigheid der waarheid te zijn“ (1 Tim. 3: 15).
Wij schreven een en andermaal over de
„nieuwe Theologie“ (meer nog niet) van Rev.
Campbell. Daar hetgeen wij uit Engeland in
handen kregen ontvingen wij den indruk, dat
de toestand in Engeland als zeer ernstig wordt
aangezien, zoodat zij die het goede voor het
Engelsche volk zoeken, zeer bezorgd zijn.
Daaraan hebben ook wij uiting gegeven.
Echter, er zijn in Engeland en elders nog
vele goede dingen. Wij waardeerden het, dat
bijv. in Duitschland „Gemeenschappen“ gesticht
worden, omdat het volk in menige kerktoonen
krijgt voor brood. Uitvoerig spraken wij daar-
over telkens, doch konden ook omtrent
Duitschland niet verheelen, dat het ons leed deed
dat velen daar niet inzien, dat men door
„Gemeenschappen“ of geseelschappen niet ver-
krijgen kan, wat alleen kan worden verkregen
als de kerk van Christus zich in de rechte
wegen des Heeren gaat bewegen.
Hier te lande heeft Dr. A. Kuypers zich
stroomen van haat op den hals gehaald, omdat
Z. H. G. niet alleen de dwalingen der ethischen
en van de mannen der hedendaagse christ-
critiek heeft aangehouden, maar ook omdat hij
aangezonden heeft op reformatie der kerk
en men het onder zijn leiding tot een begin-
sel daarvan zag komen. Wij hebben daar-
door het ideaal gekoesterd, dat gelijk Nederland
in de 17de eeuw tot een zegen geweest is van de
volken in Europa door zijne politieke betrekken-
en, het in deze dagen tot een zegen kon zijn doordat
de Gereformeerde Kerken tot een beginnel van
reformatie mochten komen en daardoor van ons
land een licht mocht uitgaan voor de kerken
in de oude en nieuwe wereld. Daarom was
het er ons steeds om te doen, te laten zien
wat ontbrak, al konden wij ons verheugen in
hetgeen op algemeen Christelijk gebied plaats
had.
Tot de zinsnede waarin gezegd wordt, datals
over Nederland nooit iets werd aangehaald dan
Het Volk, of een modern blaadje, of een boek
van ongelooftige zijde, enz., wenschen wij het
zwijgen te doen.
Wel wenschen wij Dr. de Vlieger toe te
zeggen: „zie toe“. Als de man, dien hij hoog-
acht, Dr. Campbell Morgan, den tijd gekomen
acht dat men een nieuw verbond zal aangaan
met hen die op den bodem der H. Schriftuur
staan, dan is het duidelijk dat hij op dit ogen-
blik niet met derulken vereenigd is. Dit heeft
in menigerlei opzicht veel te zeggen tot hen, die
als dienaren des Woords voorgangers der ge-
meente zijn.
WISCKEL.
Voor Kinderen.
AAN VRAGERS.
In het boek Genesis leest men van de Philis-
tijnen en later nog meer, als zij strijden tegen
Israël in de tijden der Richteren en van Koning
Saul; ook tegen David. Later echter hoort
men niet meer van hen. Is dit volk ook weg-
gevoerd, evenals de Israëlieten?
W.
De Philistijnen waren uit het geslacht van
Chan en hebben zich reeds vroeg in Kanaän
nedergezet, waar zij het kustland bewoonden
in het Zuidwesten van Palestina, en later een
bond vormden van vijf groote steden, elk met
een opperhoofd. Zij hadden landbouw en nijver-
heid, maar waren ook geduchte krijgslieden.
Met Abraham leefden zij in vrede, doch toen
Israël 5 eeuwen later uit Egypte trok, moest
het op Gods bevel, om niet gehinderd te wor-
den, het land der krijgshafte Philistijnen
mijden.
Toen Israël in Kanaän was gevestigd, ver-